

Lokal utvecklingsstrategi **Idériket Umeåregionen 2030**

REMISSVERSION

Fotograf:

Ratan, vandringsled och cykling: Philip Avesand

Drakryggen: Kristoffer Petersson

Häljegård: Fredrik Larsson

Förslag till lokal utvecklingsstrategi

Detta dokument är ett förslag till lokal utvecklingsstrategi för Idériket Umeåregionen 2030. Remissperioden sträcker sig till **söndag 3 oktober 2021**. Alla som bor och verkar i Umeåregionen eller som har intresse av landsbygdsutveckling inom vårt område är välkomna att lämna synpunkter. Remissvar lämnas via detta [formulär](#) eller till info@ideriket2030.se.

Efter remissperioden görs en sammanställning av remissvaren och de revideringsförslag som inkommit. Samverkansgruppen, som består av kommunala tjänstepersoner från de ingående kommunerna samt den ideella föreningen URnära, går därefter igenom sammanställningen inför skrivargruppens justeringar. Det bearbetade förslaget till lokal utvecklingsstrategi skickas slutligen till Jordbruksverket senast den 15 oktober, i samband med ansökan om att bilda ett leaderområde. Om Jordbruksverket godkänner strategin kommer den att lägga grunden för landsbygdsutveckling och vilka lokala utvecklingsinitiativ som kan förverkligas med stöd från Idériket Umeåregionen 2030 under EU:s programperiod för åren 2023 – 2030.

För den som vill veta mer om strategiprocessen finns Jordbruksverkets handbok för framtagande av lokala utvecklingsstrategier tillgänglig på <http://www.jordbruksverket.se>. I handboken finns anvisningar och förklaringar till strategins olika delar.

Fotograf: Therese Burström

Sammanfattning

Summary

Text skrivs senare

Innehåll

	
Jordbruks verket 1
Lokal utvecklingsstrategi Idériket Umeåregionen 2030 1
Sammanfattning Summary 3
1 Landsbygdsutveckling genom Leader 5
2 Strategins framtagning 5
3 Utvecklingsområdet 9
3.1 Tabell med statistik 9
3.2 Områdesbeskrivning 9
3.3 Behov och utvecklingsmöjligheter 14
4 Mål, insatsområden och indikatorer 18
4.1 Vision 19
4.2 Mål 19
4.3 Insatsområden 24
4.4 Indikatorer och målvärden 29
5 Genomförande 32
5.1 Kommunikation 32
5.2 Urvalsprocess 34
5.3 Samordning och samarbete med andra aktörer 34
5.4 Effekter 34
5.5 Hur främjar strategin innovation? 34
5.6 Övergripande principer 35
6 Organisation 38
6.1 Partnerskapet och föreningen 38
6.2 Föreningens styrelse 38
6.3 Drift – den operativa verksamheten 39
7 Uppföljning och utvärdering 41

1 Landsbygdsutveckling genom Leader

Denna strategi bidrar till utveckling av den lokala landsbygden genom leadermetoden. Lokalsamhället har varit delaktiga i framtagandet och strategin genomförs i samverkan mellan privata, ideella och offentliga aktörer. Leader är ett verktyg för landsbygdsutveckling inom EU och Sverige, därmed bidrar strategin även till den regionala och nationella landsbygdsutvecklingen.

Strategin utgår ifrån det lokala perspektivet där analys av områdets utvecklingsbehov och möjligheter samt samordning med andra handlingsplaner och utvecklingsstrategier i området ligger till grund för strategins mål och insatsområden. Eftersom Leader finansieras av stöd från EU genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling är målen i strategin också utformade att rymmas inom målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Urvalskriterier och processer för projekturval är utformade att stödja strategins mål och insatsområden. På så sätt bidrar alla projekt som prioriteras genom denna strategi både till den lokala utvecklingen av området och till målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

2 Strategins framtagning

Detta avsnitt ska svara på vilka aktörer som medverkat i framtagandet av strategin och på vilka sätt. Avsnittet ska även beskriva hur tidigare programperioder och arbete med EU-fonder tagits tillvara samt hur strategin har samordnats mot andra regionala planer och strategier.

Deltagande och representation

I Idériket Umeåregionen finns ett stort antal intressenter när det kommer till landsbygdsutveckling och när framtagandet av denna lokala utvecklingsstrategi officiellt påbörjades fanns redan ett upparbetat intresse och material som utgjort viktiga grunder i arbetet. Sex av Umeåregionens sju kommuner ingår i det tänkta leaderområdet och dessa, samt Umeåregionens organisation och grupperingar för samverkan, har utgjort viktiga delar av förankringen gentemot det offentliga. Dels Umeåregionrådet med ordföranden och vice ordföranden i kommunstyrelserna från samtliga kommuner, dels kommunchefgruppen där kommunernas kommunchefer burit in frågorna i sina respektive organisationer.

Föreningen URnära med omfattande erfarenheter från tidigare programperioder har varit en aktiv del i strategiarbetet. Föreningen har ingått i en samverkansgrupp med tjänstepersoner från kommunerna och löpande förankrat samt kommit med inspel från sina nätverk. Samverkansgruppen har arbetat för att säkerställa en bred förankring gentemot de tre sektorerna samt utgjort praktiskt stöd för skrivargruppen. Representanter från näringsliv, föreningsliv samt universitet och forskning har som en del av partnerskapet hjälpt till att arbeta fram vision, mål och insatsområden.

Med denna grundstruktur har ett antal SWOT-analyser samt en trendspaning genomförts. Totalt har 263 personer på olika sätt engagerats genom dialoger och digitala enkäter. Av dessa har ideell sektor utgjort 45%, näringslivet 24% och offentlig sektor 31%. 42% av deltagarna har utgjorts av män och 58% kvinnor. Alla dialogträffar har inletts med en presentation av Leader och leadermetoden och när en underrepresentation av ungdomar identifierades sattes särskilda insatser in.

Samtliga dialogdeltagare har bjudits in att lämna synpunkter under remissförfarandet och en särskild remisskonferens anordnats för partnerskapets aktörer. Även allmänheten har haft möjlighet att tycka till om strategiförslaget via kommunernas webbar.

Strategins samordning gentemot andra planer

Umeåregionens kommuner Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik har mellan åren 2019–2021 arbetat fram en gemensam landsbygdsutvecklingsstrategi. Strategin visar inom vilka områden som kommunerna har störst nytta av att genomföra gemensamma insatser för att utveckla landsbygderna i linje med Umeåregionens vision *”världens bästa livsmiljö för 300 000 invånare år 2050”*. Den gemensamma strategin bygger på medborgardialoger och lokala samtal i de enskilda kommunerna och har samordnats gentemot planer och program på såväl lokal, regional och nationell nivå.

Umeåregionens landsbygdsutvecklingsstrategi har därför utgjort en av många viktiga utgångspunkter för arbetet med Idériket Umeåregionens lokala utvecklingsstrategi. Exempelvis kan konstateras att de styrkor, svagheter, hot och möjligheter som Umeåregionens landsbygdsutvecklingsstrategi identifierat i princip är identiska med resultatet från den SWOT-analys som ligger till grund för denna lokala utvecklingsstrategi. De två separata strategiprocesserna har sett olika ut,

deltagarna har skiljt sig åt och metoderna för framtagandet har varit olika, men trots detta har de två processerna gett ett mycket samstämmigt resultat. Dessa kan därför ses som två direkt ömsesidigt stärkande strategier.

Vidare har Umeåregionens destinationsbolag Visit Umeå genomfört SWOT-dialoger ur ett besöksnäringssperspektiv, som även de ligger väl i linje med denna lokala utvecklingsstrategi. Idériket Umeåregionen har också arbetat för att ta vara på de erfarenheter och kunskaper som leaderområden i vår närhet samlat på sig under tidigare programperioder. Det har skett genom nära samverkan och dialog med föreningen URnära (tidigare Leader URnära), Fiskeområde Vindelälven, Leader Lappland, Skellefteå Älvdal, Leader Höga Kusten, Leader Mittland och leaderföreningar i Norrbotten. Sammantaget kan vi känna oss trygga i att bilden av regionens styrkor, svagheter, hot och möjligheter utgör en gemensam bild som många varit delaktiga i att ta fram.

En annan viktig utgångspunkt är Västerbottens regionala utvecklingsstrategi. Den genomsyras av tre övergripande perspektiv som fokuserar på en sammanhållen region, jämlik och jämställd inkludering och omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar. Vidare lyfts återkommande styrkan med länets universitet och forskningsnära verksamheter och vikten av samverkan. Dessa inriktningar tar Idériket Umeåregionen fasta på genom de mål- och insatsområden som arbetats fram inom denna lokala utvecklingsstrategi och genom leadermetoden vars principer bygger på just platsbaserad samverkan, lokala nätverk, integrerade insatser och innovation. Det görs även med hjälp av de expertkompetenser som ingår i Idériket Umeåregionens breda partnerskap, exempelvis universiteten. Vidare bidrar våra mål- och insatsområden till främjandet av den regionala utvecklingsstrategins sex prioriterade fokusområden, där fyra av dessa kan ses som särskilt utmärkande för Idériket Umeåregionen: *En region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i, En region med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling, En region rik på kompetenser, En nytänkande och smart region.*

Andra viktiga riktmärken är den regionala innovationsstrategin som syftar till att stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i länet, skapa fler arbetstillfällen och bidra till att lösa stora samhällsutmaningar.

Förverkligandet av denna lokala utvecklingsstrategi kan bidra till att stärka

innovationsklimatet och bidra till flera av länets utpekade styrkeområden, exempelvis digitalisering.

Våra prioriteringar av mål- och insatsområden bidrar även till flertalet andra regionala strategier, exempelvis besöksnäringstrategin med visionen om att tillsammans från kust och fjäll skapa en hållbar och attraktiv destination med natur och kultur i fokus. Det handlar både om att attrahera fler resenärer till vårt område, men också att leverera unika upplevelser som skapar hållbar tillväxt och lönsamhet i Västerbotten. På samma sätt tar den regionala livsmedelsstrategin fasta på möjligheterna kring lokal livsmedelsproduktion och det ökade intresset för lokala produkter och tjänster, något som SWOT-analysen lyfter fram som en stor möjlighet för oss. Där den regionala livsmedelsstrategin lyfter kunskapsbyggnad kompletterar vår utvecklingsstrategi med samverkan och agerande kring dessa frågor.

Samtliga av dessa regionala strategier har bäring på nationell nivå, exempelvis Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030, En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder och den nationella livsmedelsstrategin.

Fotograf: Therese Burström

3 Utvecklingsområdet

3.1 Tabell med statistik

Ämnesområde	Variabel	Värde	
Områdets storlek	Antal invånare	70 904	
	Storlek i km ²	10 635,16	
	Invånare per km ²	7	
Befolkningsstruktur	Andel av befolkningen som är utrikes född	8%	
	Andel av befolkningen i intervallerna (%):	Kvinnor	Män
	0–15 år	10%	11%
	16–24 år	4%	5%
	25–44 år	12%	12%
	45–64 år	12%	13%
	65-år	11%	11%

3.2 Områdesbeskrivning

Detta avsnitt ska beskriva det geografiska området och den befolkning som omfattas av strategin. Det handlar både om natur- och kulturresurser, struktur av näringsliv, föreningsliv, service, lokala förutsättningar med mera.

Idériket Umeåregionen 2030 omfattar kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindelns och Vännäs. Leaderområdet motsvarar kommunernas geografiska gränser där cirka 160 000 invånare bor och verkar. Området är nästan lika geografiskt stort som hela Skåne. I leadersammanhang klassas samtliga dessa kommuner, med undantag för Umeå, som landsbygd. Det innebär att endast Umeå tätort inte ingår i leaderområdet. Med dessa landsbygdsavgränsningar är det cirka 71 000 invånare som bor och verkar i Idériket Umeåregionen.

Leaderområdet utgör den södra och kustnära delen av Västerbotten och angränsar till tre andra leaderområden: Leader Skellefteå Älvdal, Leader Lappland och Leader Höga Kusten. Under programperioden 2014–2020 har även Fiskeområde Vindelälven bedrivit leaderverksamhet där bland andra Umeå, Vännäs och Vindelns kommuner ingått.

Kommunerna inom det tänkta leaderområdet ingår i Umeåregionen, vilket är namnet på det funktionella samarbete som skett mellan kommunerna sedan 1993. Sedan 2013 ingår även Örnsköldsvik kommun i detta

samarbete, som syftar till att utveckla och stärka Umeåregionen som arbetsmarknadsregion och att samverka för att tillsammans förbättra och effektivisera kommunal verksamhet. Umeåregionen används även som namn för att beskriva det geografiska område som de sju kommunerna tillsammans utgör. Örnsköldsvik kommun tillhör dock leaderområdet Höga Kusten och ingår inte i det planerade Idériket Umeåregionen 2030.

Kontrastrika livsmiljöer

Som en del av Västerbotten utgör Idériket Umeåregionen ett kontrastrikt område med den unika bredden av både storstadspuls och tätortsnära, livskraftiga och även glesbefolkade landsbygder. Delar av Västerbotten ingår i det större geografiska området Sápmi som är hemvist för urfolket samerna. Här verkar högteknologi och spetsforskning sida vid sida med samernas traditioner och här gränsar skog och bördig jordbruksmark till industriområden, forskningsmiljöer och kulturella mötesplatser.¹

Livsmiljöerna i vårt område är många: här bor människor längst med kusten, i älvslandskapen, nära skogar, sjöar, berg och slätter, men även i stadsmiljöer, större tätorter och byar. Strax utanför kusten finns även två större bebodda ögrupper, Norrbyskär och Holmön, varav sistnämnda utgör länets enda skärgårdssamhälle med året runt-befolkning. Tillsammans utgör dessa platser ett område med livsvillkor som toppar europeiska mätningar. European Social Progress Index mäter livsvillkor utifrån möjligheter till ett gott liv och vid 2019 och 2020 års mätningar fick Övre Norrland (Norrbotten och Västerbotten) det högsta snittet i hela EU.²

Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Vindelns och Vännäs kommuner klassas enligt Tillväxtverket för "tätortsnära landsbygdskommuner", vilket innebär att minst 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och att minst hälften av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare. Umeå kommun klassas i sin tur som "tät blandad kommun", med skillnaden att mindre än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden.

Närheten till Umeå och därmed stadens utbud vad gäller service, arbetstillfällen, kultur samt viktiga institutioner som universiteten och universitetssjukhuset är en styrka för hela regionen och skapar viktiga

¹ Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft. Regional utvecklingsstrategi 2020–2030

² [European Social Progress Index - Regional Policy - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)

förutsättningar för attraktiva och livskraftiga samhällen, i tätort såväl som landsbygd. Umeå är en av Sveriges snabbast växande städer och tillväxten sker framför allt genom inflyttningar från andra län. Den växande staden skapar allt större efterfrågan på de värden som omgivande landsbygder i hög grad erbjuder: stora boendeytor, närhet till naturen, lugn, trygghet och gemenskap. I vårt område finns en stor potential att ta vara på och utveckla just dessa platsbundna värden som är så karaktäriserande för vårt område.

Bebyggelsestrukturen utanför tätorterna inom området är homogen och består till stor del av fristående enfamiljshus. Det gör att olika grupper av människor riskerar att exkluderas från möjligheten att bo och verka i landsbygder, så som unga vuxna, studerande, seniorer eller singelhushåll. Det finns ett behov av mer diversifierade boendeformer och den nyproduktion som sker är oftast enstaka avstyckningar för självbyggare och omvandling från fritidshus till permanentboende. Det sistnämnda är framför allt en vanlig utveckling längs med kuststräckan.

I Idériket Umeåregionen finns närmare 11 000 fritidshus, vilket innebär att flera delar av regionen lockar stadiga och kontinuerliga strömmar av deltidboende som bidrar till den lokala ekonomin.³

Värdefulla natur- och kulturmiljöer

Idériket Umeåregionen har ett varierande landskap med allt från sammanhängande jordbruksbygder, vidsträckta skogsområden till fjällnära natur. Området är starkt präglad av den långa kustlinjen där åtta större älvar och åar har sitt utlopp. Flera av älvarna är av riksintresse för friluftslivet, som exempelvis Lögdeälven och Öreälven som rinner genom Bjurholm och Nordmalings kommuner. Landskapet präglas av en lång kustlinje där åtta större älvar/åar har sitt utlopp.

Inom leaderområdet forsar även Vindelälven: nationalälven som är en av Sveriges fyra oreglerade älvar och som färdas i mer än 50 mil från fjäll till kust innan den sammansluter med Umeälven i Vännäsby. Vindelälven, som sträcker sig som en livsnerv genom Västerbotten, är en viktig transportled för rennäringen och leaderområdet utgör sedan hundratals år vinterbetesland för länets sju samebyar. Vindelälvens unika natur- och kulturvärden är också anledningen till att UNESCO utsett Vindelälvsdalen

³ SCB: [Antal fritidshus efter region och år. PxWeb \(scb.se\)](#)

från fjäll till kust till ett biosfärområde. En prestigefull utmärkelse där området i fråga lyfts fram som ett modellområde för att förverkliga de globala hållbarhetsmålen. Biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka utgör en viktig plattform och samverkansarena inom hållbar utveckling för länets leaderområden.

Arbetsmarknad och näringsliv

Umeåregionen är en attraktiv närings- och arbetsmarknadsregion där invånare och företag i hög utsträckning rör sig över kommungränserna och nyttjar hela regionen för inkomst, utveckling, arbete, studier, fritid och boende. Branschbredden, det vill säga hur många näringsgrenar som finns, är stor och arbetsmarknaden sysselsätter över 100 000 personer. I flera av kommunerna är det kommunen själv som är den största arbetsgivaren.

Umeåregionen är också en stark industriregion med flertalet världsledande industrier inom flera sektorer med hög grad av automation internationellt sett. Antalet sysselsatta inom tillverkningsindustrin har under en period minskat genom automation, men ökar nu sedan några år. Ökningen beror på större fokus och efterfrågan på bland annat skogs- och jordbruksmaskiner, tunga fordon samt medicinsk utrustning. Efterfrågan i kombination med fokus på produktutveckling mot en grön omställning och nästa steg av artificiell intelligens gör att industrinära tjänster och tillämpad forskning utvecklas och ökar. Det är också en stark ambition att attrahera och etablera industrins underleverantörer samt nya industrier där hela Umeåregionen har stor potential att lyckas.

Många näringar i Umeåregionen är mindre i termer av ekonomiskt förädlingsvärde, men har samtidigt en central roll för att skapa en mer diversifierad arbetsmarknad och som katalysator för innovation och nytänkande inom andra näringar. Digitala tjänstenäringarna och IT-sektorn är stark genom startupbolag och genom bolagsetableringar. De kulturella och kreativa näringarna har alltid varit av stor betydelse för vårt område och här finns många bolag inom musik, teater samt en bredd inom design.

Även jordbruks- och livsmedelsindustrin i Umeåregionen har stor potential och betydelsen av dessa näringar intensifieras genom dels en ökande efterfrågan på lokalproducerade livsmedel, dels ett ökat nationellt och regionalt fokus på självförsörjning som krisberedskap.

Det samiska näringslivet bidrar också till Idériket Umeåregionen. Idag är samer verksamma inom de flesta landsbygdsnäringar och inte sällan

genom kombinationsnäringar, exempelvis inom matproduktion, turism, tolktjänster eller musik- och mediaproduktion.⁴ Renskötseln är fortfarande central i det samiska samhället, samtidigt som näringen är starkt beroende av naturen och påverkas hårt av klimatförändringar.

Besöksnäringen är ett annat område med bolag i Umeåregionen kopplat till besök, konferenser, restauranger och event. En viktig basnäring och miljardindustri med stark tillväxt i hela länet och som med sin platsbundenhet stärker lokalsamhällets näringsliv, serviceutbud och attraktivitet. Umeåregionen lockar både en nationell och internationell marknad och antalet gästnätter har ökat stort, framför allt sedan Kulturhuvudstadsåret 2014 då siffran ökade från 600 000 till 830 000 år 2019. Besöksnäringen bidrar även till en mer varierad arbetsmarknad som balanserar och kompletterar områdets traditionellt mansdominerade basnäringar. Likt för branschen i stort har coronapandemin utgjort ett hårt slag mot besöksnäringen i Umeåregionen, som både tappat i omsättning och årssysselsatta. Samtidigt finns här ljusglimtar i form av ett ökat allmänt intresse att lära känna sina närområden, med begrepp som "hemester" och "staycation" i spetsen.

Den starka akademiska sektorn är en av regionens viktigaste styrkor. Här finns hela tre universitet: Umeå universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet i Umeå samt Luleå tekniska universitet via Norrlandsnavet. Här finns även fyra närvarande högskolor: Konsthögskolan, Designhögskolan, Arkitektshögskolan och Handelshögskolan, samt flertalet yrkesutbildningar, vuxenutbildningar och gymnasium. Inte minst Forslundagymnasiet (Umeå) och Liljaskolan (Vännäs) har viktiga roller för kompetensförsörjning inom de gröna näringarna i hela norra Sverige.

Kultur, fritid och föreningsverksamhet

Umeåregionen är känt för sitt stora kulturutbud, vilket manifesterades när Umeå utsågs till Europas kulturhuvudstad år 2014 och aktiviteter samordnades och genomfördes i hela regionen. Samarbeten mellan kommunerna, akademi och företag pågår även idag för att stärka och utveckla de kulturella och kreativa näringarna. Inom regionen utgör samebyarna viktiga kulturbärare och här finns även andra viktiga samiska

⁴ www.sametinget.se

organisationer som bidrar till ett rikare kulturliv, exempelvis genom anordnandet av Ubmejen biejvieh – samiska veckan.

Den ideella sektorn bidrar starkt till ett rikare kultur- och fritidsliv som stärker tillväxten och attraktionskraften i Umeåregionens landsbygder. Det lokala engagemanget spänner ofta över flera frågor samtidigt och många föreningar står för praktiska frågor som underhåll av fritidsanläggningar, vägar och belysning. I Umeåregionens landsbygder finns cirka 90 bygdegårdar och hundratals föreningar i form av lokala utvecklingsgrupper, hembygdsföreningar, idrottsklubbar, samfälligheter, väg- och vattenföreningar, jakt- och fiskevårdsföreningar och församlingar. Alla dessa verksamheter genererar stora sociala värden och service som stärker både den enskilde såväl som lokalsamhället. Flera av dessa har dessutom ett etablerat samarbete över bya- och kommungränserna sedan lång tid tillbaka.

3.3 Behov och utvecklingsmöjligheter

Detta avsnitt ska beskriva områdets behov och utvecklingsmöjligheter där en summering av styrkor, svagheter, hot och möjligheter har vägts av mot varandra. Eventuella omvärldsanalyser ska också beskrivas.

Detta avsnitt beskriver Idériket Umeåregionens behov- och utvecklingsmöjligheter där en summering av styrkor, svagheter, hot och möjligheter har vägts av mot varandra. Beskrivningen bygger på den SWOT-analys, trendspaning och omvärldsanalys som sammanställs utifrån digitala dialoger och enkäter som hållits med över 260 personer från ideell, privat och offentlig sektor. Vidare har regionala strategier och planer analyserats och vägts in i beskrivningen.

Stadsnära landsbygd i en digital värld

Det blir allt tydligare att fler och fler kan tänka sig att flytta till våra landsbygder. Många väljer i första hand att bo tätortsnära för att minska pendlingsresorna, vilket är en möjlighet som identifierats för Umeåregionen i SWOT-analysen. Coronapandemin (åren 2020–2021) har på många sätt varit en utmaning men också en ”game changer”. De trender som vi tidigare sett kopplat till att människor i allt högre utsträckning prioriterar livsmiljö möjliggörs och intensifieras i och med att arbete på distans plötsligt uppmuntras och blir en möjlighet för många. Distansarbete och möjligheten att bo på landsbygder är dock naturligtvis inte

automatiska lösningar på alla utmaningar och hot som landsbygderna trots allt står inför.

Närheten till universiteten inom Idériket Umeåregionens område skapar stora möjligheter när det gäller satsningar på Smarta landsbygder. Konceptet handlar om att landsbygder är platser med stora tillgångar - inte minst de människor som bor där - och där tillgångarna kan användas smartare och mer resurseffektivt med lokal kunskap och tradition som bas. EU:s handlingsplan uttrycker att *”traditionella och nya nätverk och tjänster (kan) förbättras med hjälp av digital telekommunikationsteknik, innovationer och bättre kunskapsanvändning”*. I Västerbotten är bredbandsutbyggnaden relativt väl utbyggt, vilket underlättar utvecklandet av kreativa lösningar på lokala utmaningar. Genom att använda ortens unika styrkor och möjligheter bidrar aktiva invånare till en hållbar utveckling i området. De utvecklar och förverkligar strategier med utgångspunkt i ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, ofta genom innovation och med hjälp av digital teknik. Arbetet utgår från nya initiativ, eller sådana som redan finns, och finansieras av offentliga aktörer, privata aktörer eller både och. Smarta landsbygder gynnas av samarbete och nätverkande med andra platser - såväl i landsbygd som stad.⁵

Det hållbara lokala och det nya näringslivet

Det lokala entreprenörskapet och framväxten av hållbara lokala idéer bidrar till att upprätthålla såväl offentlig som kommersiell service i de mer glest befolkade delarna av Sverige. Vår SWOT-analys lyfter möjligheterna med socialt entreprenörskap, samtidigt som fortsatt digitaliseringen ökar möjligheterna att framgångsrikt starta och driva växande företag i landsbygd.

Allt fler vill också göra just det – satsa på landsbygder. För att det ska vara möjligt behöver finansieringsmöjligheter finnas på plats. För landsbygdsbaserade företag och entreprenöriella föreningar i vårt område är kapitalförsörjningen i nuläget en utmaning, vilket bromsar upp möjligheter till utveckling. Bankernas ovilja att investera i landsbygd lyfts fram som ett överhängande hot i SWOT-analysen. Nya modeller för finansiering behöver därför utvecklas, där alternativa finansieringslösningar kan vara ett sätt att överbrygga och komplettera annan finansiering.

I SWOT-analysen synliggörs även möjligheten att konsumenter ser det hållbara som värdefullt. Här ligger landsbygder helt rätt i tiden.

⁵ Landsbygdsnätverket, 2021

Varumärken som lyfter en geografisk plats bidrar till att stärka lokalsamhället och ger positiva synergieffekter på näringsliv, besöksnäring och invånarnas känsla av gemenskap. Varumärken som lyfter en plats förknippas med mervärden som att bidra till en levande landsbygd och att stötta småskaliga aktörer och lokala hantverkare, vilket efterfrågas av konsumenter. Plötsligt blir det lilla, lokala besöksmålet intressant för en större publik. Även den starka trenden kring hållbarhet spelar in i detta. Lokal mat med reko-ringar och en berättelse kring varje jordgubbe eller smörklick skapar en upplevelse som såväl turister som befolkning är beredda att betala för.

Kulturella och kreativa näringar är på kraftig uppgång i Europa.⁶ I vårt område finns tydliga ställningstaganden och en underbyggd infrastruktur för att stötta framväxten inom sektorn, som är central för att utveckla attraktiva livsmiljöer och välmående i både stad och landsbygd. Närheten till Designhögskolan, Konsthögskolan, Arkitektshögskolan, inkubatorer, innovativa företag och en lång tradition inom sektorn är en stor styrka för Idériket Umeåregionen.

Förutsättningar för tillväxt, attraktivitet och inflyttning

Valet av plats att bo på beror alltmer på upplevd livskvalité. Livskvalité är samtidigt ett komplicerat begrepp som kan ses ur olika perspektiv. I SOU (2015: 56) *Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet* listas tio komponenter som definition på livskvalité: hälsa, kunskap och färdigheter, sysselsättning, ekonomiska resurser, politiska resurser och medborgerliga rättigheter, sociala relationer, säkerhet till liv och egendom, bostad, tidsutrymme samt livsmiljö.⁷ I SWOT-dialogerna diskuterades livskvalité utifrån aspekter som service, fritid och arbete, men också utifrån områdets styrkor: den fantastiska livsmiljön, tryggheten, närheten och sociala relationer samt tidsutrymme. Begreppet "livsmiljö" syftade i detta fall framför allt på närheten till naturen och möjligheterna till friluftsliv, vilket framhölls som något av det bästa med att bo i vårt område. Detta gällde samtliga åldersgrupper och inte minst bland unga.

I ungdomsenkäten beskrev en ungdom att det bästa med platsen där de bor är "att det är lugnt och att naturen är så fin och orörd", vilket tydligt exemplifierar den aspekt som så många valt att lyfta fram: att landsbygder och dess trygghet gör livet enkelt och ger mer tid för familj och sociala relationer. Med sociala relationer framhölls särskilt den gemenskap som

⁶ [Rebuilding Europe EY Study \(rebuilding-europe.eu\)](http://rebuilding-europe.eu)

⁷ [Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet - Regeringen.se](http://www.regeringen.se/press/2015/05/far-vi-det-bättre-om-mått-på-livskvalitet)

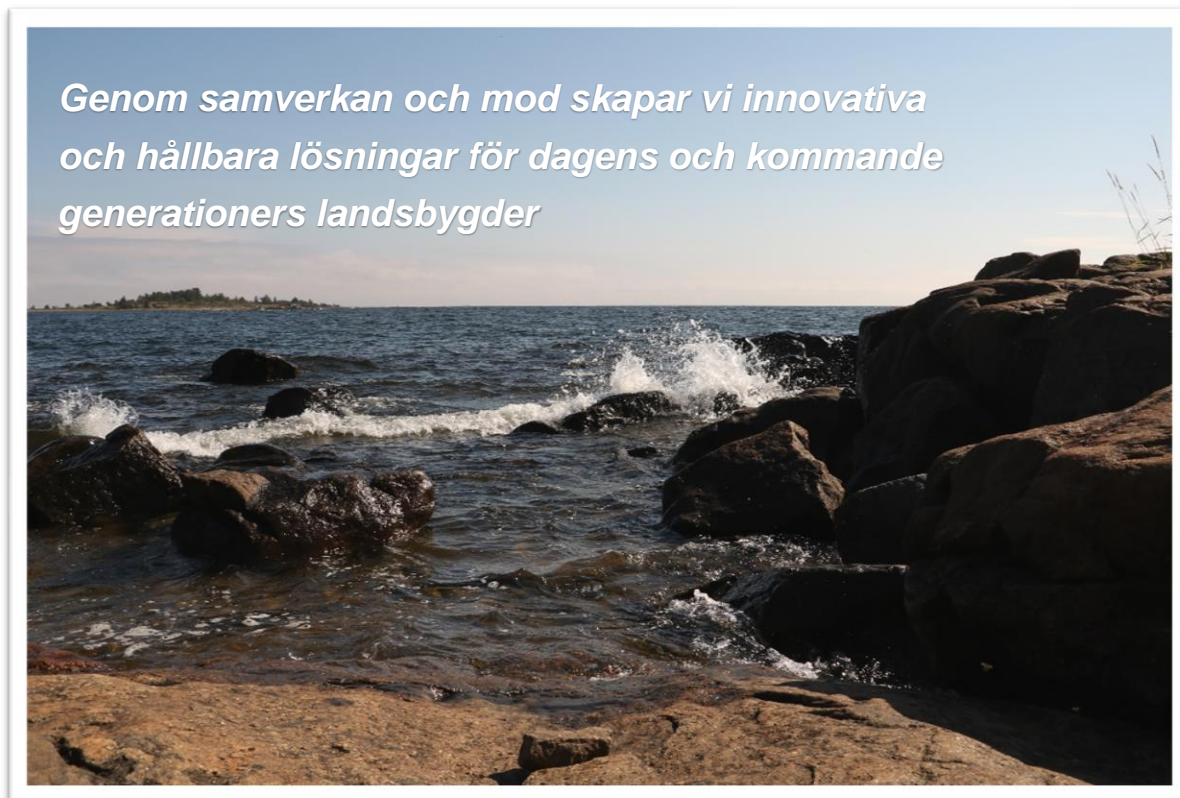
finns i lokalsamhällena. "Alla känner alla och är trevliga" beskrev en ungdom, vilket visar att detta är något som värdesätts och uppskattas i alla åldrar.

Ekonomiska resurser diskuterades också utifrån att det ofta är billigare att bo på landsbygder än inne i staden. Samtidigt lyftes svårigheterna med att beviljas lån för bostadsinvesteringar och dålig rotation på bostadsmarknaden. Infrastruktur och transport ses också som viktiga förutsättningar för att bo och verka i landsbygder, men där bristen på kapital minskar investeringsvilja och skapar svårigheter för utveckling. Dåliga vägar och brist på kollektiva förbindelser skapar utmaningar för boende i delar av våra landsbygder. Samtidigt lyfts återkommande närheten till staden och de olika möjligheter som universiteten innebär för området i form av dynamik, ung befolkning och ny kunskap som en väldig styrka. I den omvärldsanalys som genomförts konstateras såväl trenden med personer som flyttar från städer samt de ökade priserna på såväl skog som landsbygdsfastigheter, vilket kan påverka områdets svagheter kopplat till infrastruktur och service i en positiv riktning.

4 Mål, insatsområden och indikatorer

Visionen	Genom samverkan och mod skapar vi innovativa och hållbara lösningar för dagens och kommande generationers landsbygder				
Målområden	1. Stärka och utveckla attraktiva platser, livsmiljöer och naturmiljöer				
	2. Stärka och utveckla ett innovativt näringsliv				
	3. Stärka och utveckla civilsamhället och idéburen sektor				
	4. Stödja och främja hållbar omställning och cirkularitet				
Insatsområden	1. Hållbara och attraktiva livsmiljöer				
	2. Hållbar och innovativ näringslivsutveckling				
	3. Hållbart civilsamhälle och idéburen sektor				
	4. Nytänkande och hållbara landsbygder				
Indikatorer	Nya besöksmål	Nya fritids- och kulturaktiviteter	Nya/fler gästnätter	Restaurerade kultur och naturmiljöer	
	Utveckla ekonomin på landsbygd	Nya företag	Nya produkter	Nya tjänster	
	Nya mötesplatser	Projekt som drivs av unga	Undervisnings-tillfällen	Insatser för minskad klimatpåverkan	Samarbete med universitet
	Nya service-lösningar	Nya samarbeten/nätverk	Nya lösningar på klimat/miljöproblem	Smart ekonomisk omställning	Miljö/klimatrelaterade prestationer genom investeringar

4.1 Vision

4.2 Mål

Detta avsnitt ska beskriva hur vi kommit fram till respektive mål, samt hur målen knyter an till de behov som identifierats i SWOT-analysen och samordnats mot andra utvecklingsplaner. Avsnittet ska också svara på hur de valda målen bidrar till målen inom den Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

1. Stärka och utveckla attraktiva platser, livsmiljöer och naturmiljöer
2. Stärka och utveckla ett innovativt näringsliv
3. Stärka och utveckla civilsamhället och idéburen sektor
4. Stödja och främja hållbar omställning och cirkularitet

Målen mäts via de indikatorer som redovisas under 4.4

Mål 1: Stärka och utveckla attraktiva platser, livsmiljöer och naturmiljöer

En attraktiv plats är en plats där människor vill bo, dit människor vill flytta och en plats som människor vill besöka. En plats som väcker nyfikenhet och som utvecklar de som bor där. Allt det där som skapar känslan av att vilja vara där, att komma tillbaka och att stanna.

SWOT-analysen lyfter de styrkor vårt område har när det kommer till social gemenskap och människor som ser efter varandra. Den rika naturen, och framför allt kustlandskapen och älvarna, lyfts fram som värdefulla resurser som skapar attraktiva boendemiljöer och förutsättningar för ökad besöksnäring. Närheten till stadens utbud och särskilt universiteten lockar en yngre befolkning, skapar spets och bredd på arbetsmarknaden. Detta, i kombination med det digitala språng som skett i och med coronapandemin, gör att allt fler ser möjligheten att bo på landsbygd. Samtidigt ses demografin och svårigheten att få nyinflyttade och unga att engagera sig och stanna kvar på orten som hot och svagheter. Många upplever även en tydlig motsättning mellan stad och land, där staden får alltmer fokus och där bilden av landsbygder präglas av negativa attityder.

För att skapa attraktiva platser och livs- och naturmiljöer i vårt område behöver vi bygga vidare på våra styrkor och arbeta mot våra svagheter. Vi vill se förbättrad integration och fler mötesplatser där unga får ta plats på egna villkor. Att de mervärden som våra natur- och kulturmiljöer skapar tas tillvara på fler sätt än idag. För att fullt ut kunna nyttja den attraktionskraft som kommer av att utgöra tätortsnära landsbygder, behöver vi också uppmärksamma och hantera de attityder som skapar motsatsförhållandet mellan stad och land. Men att skapa en attraktiv plats för alla målgrupper är samtidigt en utmaning, och här kommer krävas att perspektiv som inkludering, mångfald och jämställdhet är aktiva delar av processen. Vinsterna av att förverkliga målet är dock många: med samhällen som erbjuder högre livskvalitet och social tillvaro för allt fler.

Målområde 1 ligger väl i linje med Umeåregionens gemensamma landsbygdsstrategi, med specifik bäring på fokusområdena Bygga och bo samt Attraktivitet och attityder. Målområdet bidrar även till att stärka den regionala besöksnäringstrategin.

Genom att arbeta mot mål 1 bidrar vi till följande delar i Västerbottens regionala utvecklingsstrategi:

- **Mål:** En levande plats 2030
- **Inriktningar:** En sammanhållen plats, Jämlik och jämställd inkludering
- **Långsiktiga prioriteringar:** Västerbotten - En region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i

Mål 2: Stärka och utveckla ett innovativt näringsliv

Det lokala näringslivet kan ses som motorn för utvecklingen av våra landsbygder. Näringslivet skapar lokala arbetsplatser, ett minskat transportbehov och förutsättningar för nya etableringar och service till gagn för boende och besökare.

Vår SWOT-analys visar stora möjligheter med att ta tillvara det ökade intresset för närproducerat. Att fler konsumenter efterfrågar lokalproducerade produkter öppnar upp för en marknad där både lokalsamhälle och hållbarhet står i centrum. Den stora potentialen ligger i att skapa och förmedla berättelser om produkter och tjänster som gör att platsen lyfts fram och blir tillgänglig för fler. Nya distributionssätt, smarta logistiklösningar och försäljningskanaler kan ytterligare bidra till minskad klimatbelastning och ökad hållbarhet.

Här ligger satsningar på platsburna kreatörer väldigt nära - bolag som är burna av platsen där de verkar. Dessa är en viktig del av det nya näringslivet, där kulturella och kreativa näringar och socialt entreprenörskap ingår. Sociala entreprenörer är personer som vill förbättra samhället genom innovativa och hållbara lösningar på samhällsutmaningar. Samhällsnyttan, exempelvis en levande landsbygd, är den främsta drivkraften och vinsten återinvesteras i samma syfte. Genom att stärka socialt entreprenörskap och bygga vidare på den mänskliga, kreativa och innovativa kraft som finns i vårt område så gynnar vi en hållbar omställning. Satsningar som genom samverkan mellan ideell, privat och offentlig sektor driver fram nya idéer och lösningar som tillvaratar landsbygdernas styrkor.

Mål 2 bidrar till den europeiska jordbruksfondens allmänna mål om att förbättra den socioekonomiska strukturen på landsbygder, samt det särskilda målet om att främja sysselsättning, tillväxt, jämställdhet mellan könen, social delaktighet och lokal utveckling i landsbygdsområden, inbegripet bioekonomin och hållbart skogsbruk. Mål 2 ligger även i linje med den regionala livsmedelsstrategin, den regionala innovationsstrategin samt Umeåregionens gemensamma landsbygdsstrategi, med specifik bäring på fokusområdena Lokalt näringsliv och Besöksnäring.

Genom att arbeta mot mål 2 bidrar vi till följande delar i Västerbottens regionala utvecklingsstrategi:

- **Mål:** En levande plats 2030, En cirkulär plats 2030
- **Inriktningar:** En sammanhållen plats, Föregångare i omställning
- **Långsiktiga prioriteringar:** En region med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling, En region rik på kompetenser, En nytänkande och smart region

Mål 3: Stärka och utveckla civilsamhälle och idéburen sektor

SWOT-analysen lyfter hur viktigt civilsamhället och ideell sektor är för utvecklingen av våra landsbygder. Härifrån föds innovativa lösningar när den offentliga servicen inte räcker till, engagemanget som räddar livsmedelsbutiker från konkurs, men också vardagens ljusglimtar som föreningsverksamhet, mötesplatser och aktiviteter som skapar socialt kapital och gemenskap i samhället.

En risk som blir tydlig för vårt område är att ideella krafter oroar sig för generationsväxlingen när återväxten i form av ungdomar och nya engagerade upplevs för svag. I vår dialog med ungdomar under 25 år, samt genom den digitala enkäten riktad mot dessa, blir det dock tydligt att det finns ett stort intresse av att engagera sig inom denna målgrupp. I enkäten som besvarats av 87 ungdomar så lyfts önskemål fram om fler aktiviteter och samlingsplatser, samt en vilja att engagera sig i samhällets utveckling och i inkluderings- och HBTQ-frågor.

Med detta mål vill vi stärka det civila samhället och berika våra landsbygder genom mångfald och inkludering av såväl ungdomar, utlandsfödda och andra underrepresenterade grupper. Vi vill möta upp och ta tillvara det engagemang som unga ger uttryck för och främja den sociala hållbarheten genom att bredda engagemanget och skapa rum för ännu fler aktiva.

Mål 3 bidrar till EU:s särskilda mål om att främja sysselsättning, tillväxt, jämställdhet mellan könen, social delaktighet och lokal utveckling i landsbygdsområden. I Umeåregionens gemensamma landsbygdsstrategi lyfts detta område under avsnitten Kultur och fritid samt Attraktivitet och attityder.

Genom att arbeta mot mål 3 bidrar vi till följande delar i Västerbottens regionala utvecklingsstrategi:

- **Mål:** En levande plats 2030
- **Inriktningar:** En sammanhållen plats, Jämlik och jämställd inkludering
- **Långsiktiga prioriteringar:** Platsbaserad hållbar näringslivsutveckling, En nytänkande och smart region, En region rik på kompetenser

Mål 4: Stödja och främja hållbar omställning och cirkularitet

I Agenda 2030 är begreppen kunskapsbyggande, innovation och omställning centrala. För att nå miljömålen krävs mer än nya idéer och innovationer, det krävs också en omställning av de sätt som vi har arbetat och gjort saker på tidigare. Den regionala utvecklingsstrategin lyfter möjligheterna med Västerbotten som en cirkulär plats och hur omedelbara åtgärder måste vidtas för att bekämpa klimatförändringarna. Här ser vi att leader har en viktig lokal roll att fylla.

Tillgång till grundläggande service och fungerande infrastruktur är viktigt för att människor ska kunna bo och leva i hela vårt område. Viktiga framsteg har skett hos oss, bland annat genom Botniabanan som idag möjliggör pendling för många av områdets invånare. Men det finns många utmaningar, inte minst vad gäller kommunikationer på landsbygder där brist på bussar, cykelvägar i kombination med dåliga vägar försvårar vardagen. Som en ungdom beskrev det i dialogerna: "Jag skulle vilja cykla till kompisar i grannbyarna. Det går inte nu för det är för farligt längs vägen". Här krävs nya lokalt förankrade lösningar för att minska dessa brister.

Med detta mål vill vi bidra till att föreningar, företagare och organisationer satsar på att bli mer socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara. Det kan handla om att undersöka former av digitalisering som möjliggörare för det hållbara, att företag ser över sina transportlösningar, tillverkningsmetoder och energilösningar eller att byar går samman och tar fram så kallade smarta landsbygdsstrategier. Smarta landsbygder är byar som samverkar på flera nivåer och som utgår från ortens styrkor och möjligheter för att utveckla kreativa lösningar på lokala utmaningar, ofta genom innovation och digital teknik. Även här har universiteten en viktig främjande roll.

Mål 4 har tydliga kopplingar till den regionala innovationsstrategin samt Umeåregionens gemensamma landsbygdsstrategi, med specifik bäring på fokusområdena Lokalt näringsliv, Infrastruktur och Lokalt ledd utveckling.

Genom att arbeta mot mål 4 bidrar vi till följande delar i Västerbottens regionala utvecklingsstrategi:

- **Mål:** En levande plats 2030, En cirkulär plats
- **Inriktningar:** En sammanhållen plats, Föregångare i omställning
- **Långsiktiga prioriteringar:** En nytänkande och smart region, En nära tillgänglig region, En region rik på kompetenser

4.3 Insatsområden

Detta avsnitt ska beskriva de insatsområden vi identifierat. Insatsområdena utgör strategins verktyg och anger inom vilka områden som utvecklingsinsatser ska ske. Insatsområdena ska kunna kopplas till behovsanalysen i avsnitt 3.3 samt bidra till måluppfyllelse av de mål som identifierats under 4.2.

1. Hållbara och attraktiva livsmiljöer
2. Hållbar och innovativ näringslivsutveckling
3. Hållbart civilsamhälle och idéburen sektor
4. Nytänkande och hållbara landsbygder

För samtliga insatsområden gäller att projekten arbetar med de horisontella principerna om jämställdhet, likabehandling, tillgänglighet, inkludering och icke diskriminering. Projekten ska därtill bidra till att stärka social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Insatsområde 1: Hållbara och attraktiva livsmiljöer

- Bidra till att skapa attraktiva boendemiljöer
- Bidra till nya samt utveckla befintliga besöksmål
- Bidra till att restaurera natur- och kulturmiljöer
- Bidra till nya fritids- och kulturaktiviteter

Närheten till naturen och möjligheterna till ett aktivt friluftsliv är en av de största styrkorna i vårt område. Inom detta insatsområde välkomnar vi därför projekt som handlar om att utveckla och möjliggöra rekreativsmöjligheter för allt fler på ett hållbart sätt. Det kan exempelvis handla om att främja och tillgängliggöra värdefulla natur- och kulturmiljöer eller skapa nya besöksmål. Potential finns också i att utveckla den samiska turistnäringen, med utgångspunkt från den samiska befolkningens förutsättningar och behov. Idériket Umeåregionen vill att fler långsiktiga fritids- och kulturaktiviteter skapas i våra byar. Aktiviteter riktade mot unga, och där unga själva involveras aktivt i projektet, är särskilt önskvärt.

Nya bostadslösningar behöver skapas för att landsbygderna ska kunna utvecklas och för att boendemiljöerna ska bli tillgängliga för fler. Det fordrar ett brett engagemang från många intressenter, exempelvis gällande platser att bygga på, nya bostadslösningar och tillgängliggörande av befintliga bostäder. Vi ser gärna samverkansprojekt som syftar till att hitta lösningar för att fler ska kunna bosätta sig i våra landsbygder.

Inom detta insatsområde välkomnar vi även projekt där landsbygdernas unika och platsbundna värden tas till vara och uppmärksammas på nya smarta sätt, och som bidrar till att synliggöra det ömsesidiga beroende som finns mellan stad och land. Det kan exempelvis handla om strategiska kommunikationssatsningar, projekt med platsutveckling i fokus, eller genom utvecklandet av ambassadörs- och värdskap med målet att synliggöra det positiva och attraktiva att bo och verka i landsbygder.

Måluppfyllelse: insatsområde 1 har främst bäring på *målområde 1: Stärka och utveckla attraktiva platser, livsmiljöer och naturmiljöer*

Indikatorer: Besöksmål, natur och kulturmiljöer, gästnätter, fritids och kulturaktiviteter

Insatsområde 2:

Hållbar och innovativ näringslivsutveckling

- Bidra till nya tjänster, produkter och företag
- Bidra till nya lösningar på klimat och miljöproblem
- Bidra till att utveckla ekonomin och öka sysselsättningen

Det finns stora möjligheter att bygga på den mänskliga innovativa kraft som finns i våra landsbygder för att uppmuntra initiativ som gynnar en hållbar omställning. Satsningar som genom samverkan mellan ideell, privat och offentlig sektor bygger innovativa lösningar vad gäller serviceutmaningar, hållbar produktion och andra entreprenörsdrivna lösningar som tar tillvara landsbygdernas styrkor. Idag är efterfrågan större än utbudet vad gäller lokalproducerad mat och Leader kan komplettera andra former av stöd för matproducenter.

I vårt område finns en stor utvecklingspotential i att skapa fler närproducerade produkter och tjänster, men även att paketera och förmedla berättelser om dessa. Det bidrar inte bara till att lyfta den geografiska platsen, utan stärker också lokalsamhället. Genom stärkta producent- och förädlingsnäringar och nya försäljningskanaler finns dessutom flera samhällsvinster att göra i form av minskad klimatbelastning, minskade transporter och minskad sårbarhet. Inom detta insatsområde ser vi därför gärna satsningar som bidrar till just detta.

Socialt entreprenörskap drivs av människor som vill förändra och förbättra samhället de verkar i genom innovativa och hållbara lösningar på samhällsutmaningar. Sådana företag skapar ofta arbetstillfällen genom nätverk snarare än genom anställningar, något som visat sig driva fram mer hållbara företag. (jmf. Rapporten *Rebuilding Europe*, 2021) Kulturella och kreativa näringar är till stor del platsberoende och styrkan ligger i det unika i produkten eller tjänsten. I vårt område finns tydliga ställningstaganden och en underbyggd infrastruktur för att stötta framväxten inom sektorn. Insatsområdet inkluderar dessa företag i samverkan med de offentliga och privata företagsfrämjande aktörerna. För att stötta de kulturella och kreativa näringarna är det särskilt viktigt att uppmuntra till skapandet av nätverk, mötesplatser och kollektiva lösningar.

Måluppfyllelse: insatsområde 2 har främst bäring på *målområde 2: Stärka och utveckla ett innovativt näringsliv*

Indikatorer: Nya produkter, nya tjänster, nya företag, nya lösningar på miljö och klimatproblem, utvecklad ekonomi, tillväxt och sysselsättning, nya sociala företag

Insatsområde 3:

Hållbart civilsamhälle och idéburen sektor

- *Bidra till att skapa nya mötesplatser, samarbeten och utbildningstillfällen*
- *Bidra till ett ökat samarbete med universiteten och organisationer/företag på landsbygden*

Ett aktivt civilsamhälle och idéburen sektor är centrala för landsbygdsutveckling. Engagemanget på landsbygder spänner ofta över flera frågor och några av de styrkor som finns inom den ideella sektorn är gemenskap, ett genuint engagemang och en direkt påverkan i lokalsamhället.

I våra landsbygder är befolkningen inte sällan homogen, vilket kan skapa trygghet och inkludering för de som bor där, men som också kan göra det svårt för nya att ta plats och komma in i gemenskapen. Genom mångfald, inkludering och kritiskt normarbete kan engagemanget breddas, fler inkluderas och nya idéer och perspektiv tillförs. När vi öppnar upp för nya influenser skapar vi innovation, utveckling och blir mer kreativa. Det bidrar till ett hållbarare engagemang över tid. Därför ser vi gärna projekt som aktivt drivs av, eller involverar ungdomar och/eller andra underrepresenterade grupper i genomförandeprocessen. Det kan exempelvis handla om skapandet av nya mötesplatser, utbildningsinsatser eller nya långsiktiga samarbeten och nätverk.

Den kunskap som finns vid de tre universiteten som är verksamma i området vad gäller landsbygdsutveckling, näringslivsutveckling och andra delar av denna strategi bör tas tillvara. Detta görs genom att verksamhetskontoret bistår med kontakter mellan projekt och kompetens på universiteten, alternativt som egna samarbeten inom projektet. Hit hör till exempel nyttjandet av följeforskning, examensarbete eller utbildningsinsatser.

Utbildningar i projektarbete, projektledning, ledarskap för ideella föreningar, omvärldskunskap och liknande uppmuntras också för projekt inom detta insatsområde. Vid behov kommer Idériket Umeåregionen bistå som arrangör för detta.

Måluppfyllelse: insatsområde 3 har främst bäring på *målområde 3: Stärka och utveckla civilsamhället och idéburen sektor*

Indikatorer: Projekt som drivs av unga, utbildning, mötesplatser, samarbeten med universitet, insatser för minskad klimatpåverkan

Insatsområde 4:**Nytänkande och hållbara landsbygder**

- *Bidra till nya servicelösningar, samarbeten och nätverk*
- *Bidra till handlingsplaner för Smarta landsbygder*
- *Stödja verksamheter som vill minska klimatpåverkan*

Tillgång till och användning av digital teknik är avgörande, inte minst om vi ska nyttja de fördelar som kommer av stadsnära landsbygder i en digital värld. Det digitala är viktigt oaktat om det handlar om service, arbete eller fritid. Idériket Umeåregionen vill möjliggöra digitala satsningar som minskar den ojämna möjligheten till digital närvaro mellan tätbebyggda och glesbebyggda områden. I SWOT-analysen lyfts även det digitala utanförskapet fram. Kunskapshöjande åtgärder är nycklar till en förbättring av både digital infrastruktur, digitalt utbud och mognad samt ökad attraktivitet för platsen. Genom samarbeten med universitet och andra kunskapsintensiva organisationen kan våra landsbygder ges nya infallsvinklar på lokala frågor.

Dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, post och paketutlämning samt apotek utgör den grundläggande service som har avgörande betydelse för jobb och tillväxt på en ort och på många platser i vårt område saknas detta. Här kan lokalt förankrade idéer och initiativ bidra till förbättringar och nya servicemöjligheter, exempelvis genom att låta landsbygdssamhällen utgöra testytor för nya lösningar. Här har universiteten och andra innovationsfrämjande aktörer nyckelfunktioner.

Klimatet och miljöutmaningarna är ett av de största hoten framgent. För att kunna bromsa klimatförändringarna och ställa om till hållbara livsmönster krävs nya och fler innovativa idéer. Det kan exempelvis handla om beteendeförändring, att utveckla cirkulära lösningar, eller genom nya delningslösningar för att spara på resurser och skapa miljönytta. Det kan handla om att på smartare sätt nyttja de möjligheter digitaliseringen för med sig, exempelvis genom coworking-lösningar, om samverkan med den senaste forskningen och genom sociala innovationer. Sådana projekt ges särskilt hög prioritet i urvalsprocessen.

Konceptet Smarta Landsbygder handlar om att bygder utvecklar kreativa lösningar på lokala utmaningar genom att utgå från platsens unika styrkor, möjligheter och invånarnas lokala kunskap och engagemang. Vi vill genom leader bidra till att fler byar skapar strategier för Smarta landsbygder, gärna i samverkan med universitet och högskolor.

Måluppfyllelse: insatsområde 4 har främst bäring på *målområde 4: Stödja och främja en hållbar omställning och cirkularitet*

Indikatorer: Nya servicelösningar, nya samarbeten, nya lösningar på miljö och klimatproblem, smart omställning, nya sociala företag

4.4 Indikatorer och målvärden

Detta avsnitt ska beskriva strategins valda indikatorer samt hur dessa kan hjälpa till att mäta framsteg mot de valda målen. Indikatorer väljs och anges på tre olika nivåer – EU-nivå, nationell nivå samt lokal nivå.

Valda indikatorer har särskild bäring på specifika mål, men kan och bör bidra till måluppfyllelse av fler än ett mål. Idériket Umeåregionen 2030 använder följande indikatorer för att mäta framsteg mot våra mål:

Mål 1. Stärka och utveckla attraktiva platser, livsmiljöer och naturmiljöer

Indikatorer:

- Nya bostadslösningar
- Restaurerade natur och kulturmiljöer
- Nya fritids- och kulturaktiviteter
- Nya besöksmål
- Nya gästnätter

Indikatorerna för mål 1 ska genom att stödja bevarandet av kultur- och naturmiljöer göra platserna mer attraktiva för besökare, stärka den lokala identiteten och därigenom bidra till att skapa en attraktiv livsmiljö. Detsamma gäller skapandet av fritids- och kulturaktiviteter som kan utgöra både besöksmål och bidra till gemenskap.

Genom att mäta antalet skapade besöksmål och de gästnätter som dessa genererar kan projektet se om insatserna ger konkreta effekter.

Mål 2. Stärka och utveckla ett innovativt näringsliv

Indikatorer:

- Utveckla ekonomin på landsbygder
- Tillväxt och sysselsättning i landsbygdsområden
- Nya företag
- Nya tjänster
- Nya produkter

Indikatorerna i mål 2 är fokuserade på att utveckla näringslivet och bidra till möjligheten att försörja sig i landsbygder. Näringslivet i bred mening är samhällets motor och avgörande för möjligheten att utveckla landsbygder. Genom att via dessa indikatorer mäta effekten av leaderprojekten får vi en tydlig bild av hur framgångsrikt leaderarbetet är.

Av EU:s föreslagna indikatorer finns två inom detta mål: utveckla ekonomin och skapa tillväxt.

Mål 3. Stärka och utveckla civilsamhället och idéburen sektor

Indikatorer:

- Organisationer som genomför insatser för minskad klimatpåverkan
- Nya mötesplatser
- Samarbeten med universitet och högskolor
- Projekt som drivs av unga
- Utbildningstillfällen

Indikatorerna i mål 3 ska säkerställa att Idériket Umeåregionen 2030 bidrar till kunskapslyft och kunskapsspridning. Aktiviteter och projekt som bidrar till att människor möts, delar erfarenhet och kompetens för att sedan nyttja detta för det gemensamma bästa.

Viktigt är att Leaderområdet hjälper till med att sprida den kunskap som finns inom den akademiska världen så att den kommer till nytta i civilsamhället. Av EU:s föreslagna indikatorer finns en inom detta mål.

Dessa indikatorer ska göra det mätbart hur projekten stärker och berikar våra landsbygder.

Mål 4. Stödja och främja hållbar omställning och cirkularitet

Indikatorer:

- Smart omställning av ekonomi på landsbygden
- Miljö/klimatrelaterad prestation genom investeringar i landsbygdsområden
- Nya lösningar på miljö och klimatproblem
- Nya samarbeten och nätverk
- Nya servicelösningar

För att landsbygderna som vi idag känner dom med ett stort antal positiva värden för livskvalitet, gemenskap och trygghet samt tillgången till levande natur ska finnas tillgängligt för kommande generationer, krävs kraftfulla insatser för att komma till rätta med den pågående klimatförändringen.

Därför finns inom detta mål den av EU föreslagna indikatorn:

Miljö/klimatrelaterad prestation genom investeringar i landsbygdsområden.

Idériket Umeåregionen 2030 vill vara en pådrivande kraft för att hitta nya lösningar på miljö- och klimatproblemen. De indikatorer som finns under mål 4 ska samtliga vara en del av dessa lösningar.

Samtliga ovanstående indikatorer ska hjälpa Idériket Umeåregionen 2030 i både styrning och urval av projekt under genomförandefasen. Ett genomgående tema för alla indikatorer är att bidra till hållbara lösningar på dagen problem och utmaningar samt att bidra till visionen om att landsbygderna även ska kunna utgöra attraktiva livsmiljöer för kommande generationer.

Hållbarheten har tre perspektiv, social, ekonomisk och ekologisk.

Förutom dessa indikatorer ska antalet deltagare i projekten uppdelade på ålder och kön. Vi kommer att följa förändringar i befolkningsstrukturen och ha särskild uppmärksamhet på projekt som tydligt bidrar till inkludering av utrikesfödda.

5 Genomförande

5.1 Kommunikation

Detta avsnitt ska beskriva vilka kommunikationsinsatser som ska genomföras för att uppnå målen och långsiktigt resultat.

I vårt område finns ett behov av att förankra och förklara vad leadermetoden innebär, men också vilka möjligheter den medför. Idériket Umeåregionens målområden präglas av tankar om förbättrad inkludering, mångfald och att skapa förutsättningar för nytänkande och modiga idéer, vilket ställer tydliga krav på såväl marknadsföring som kommunikation och information. För att lyckas med detta behövs målinriktad och strategisk kommunikation som når ut till alla potentiella idébärare som redan finns och som är på väg att tillkomma i vårt område. Därför ska Idériket Umeåregionen:

- Informera om Leader, EU:s roll för lokal utveckling och hur leadermetoden bidrar till landsbygdsutveckling i vårt område
- Ta fram en populärversion av den lokala utvecklingsstrategin för att möjliggöra större förståelse för Idériket Umeåregionens funktioner och vad organisationer kan söka stöd för
- arbeta fram en kommunikationsplan där syfte, mål, budskap, målgrupper, kanaler och plattformar för extern kommunikation tydliggörs
- arbeta fram en aktivitetsplan där kommunikationssatsningar och kampanjer planeras årsvis
- genomföra regelbundna kommunikationssatsningar för att öka uppmärksamhet och kunskap om leader och de möjligheter som leaderområdet erbjuder
- genomföra regelbundna utbildningstillfällen inom projektskrivning för att sänka trösklar hos nya idébärare
- Inspirera genom att lyfta goda exempel och informera och lotsa kring andra utvecklingsmöjligheter som finns i vårt område

Kanaler och målgrupper

Vårt leaderområde och dess kommande verksamhet behöver nå ut till såväl potentiella idébärare, projektägare, samarbetspartners som allmänhet. Kommunikationen behöver därför vara lättillgängligt och anpassas för flera målgrupper.

Idériket Umeåregionen skapar en webb som utgör basen för den externa kommunikationen. Webben kompletteras med närvaro i sociala medier som Facebook och Instagram, samt digitalt och tryckt informationsmaterial som såväl allmänhet, media och styrelsen kan använda för spridning. Innehållet på etablerade webbplatsen www.ideriket.nu kommer integreras i den nya webben för att förmedla genomförda projekt från tidigare programperioder.

Vad gäller den interna kommunikationen har styrelsen och verksamhetskontoret en särskilt betydande roll för att säkerställa en transparent och effektiv leaderorganisation och verksamhet. Styrelsens ledamöter ansvarar för att föra in och föra ut information, frågor, behov, möjligheter och resultat till den egna organisationen. På detta sätt skapas kontinuerlig förankring och förhoppningsvis synergieffekter som kan bidra till att Idériket Umeåregionen utvecklas till en naturlig utvecklingsaktör på lokal och regional nivå.

Primära målgrupper:

- Stödsökande: Nyttänkande, driftiga och samverkande föreningar, entreprenörer och kommuner som vill vara med och utveckla våra landsbygder i linje med Idériket Umeåregionen 2030:s vision och målsättningar
- Samarbetspartners: styrelsen och dess organisationer, Länsstyrelsen Västerbotten, Umeåregionrådet, kommunstyrelser, m.fl.
- Övriga myndigheter och organisationen som ansvarar för landsbygdsutveckling
- Allmänhet: boende och verksamma i området som kan fungera som språkrör och ambassadörer för våra landsbygder. Potentiella inflyttare och besökare.

Kommunikation utgör en hörnsten under hela programperioden. Uppstartsfasen kommer präglas av information om sökbara stöd, målen med leadermetoden och vårt arbete. Under genomförandefasen bygger vi vidare på det förtroende som etablerats under föregående programperioder, samverkar med våra målgrupper, inspirerar och sprider genomförda projekt och hur de bidragit till våra mål. Under utvärderingsfasen kommuniceras programperiodens resultat och långsiktiga effekter.

5.2 Urvalsprocess

Urvalskriterier för urval kompletteras i en separat bilaga först efter att strategin är godkänd och prioriterad.

Leaderföreningen har en öppen och icke-diskriminerande urvalsprocess för att prioritera projekt. Urvalsförfarandet är utformat för att möjliggöra urval av de projekt som kan bidra till att uppfylla målen för strategin.

Leaderföreningen prioriterar projekten med hjälp av lokalt utformade urvalskriterier. Ingen enskild sektor; privat, ideell eller offentlig har mer än 49% av rösterna. Efter prioritering fastställer Leaderföreningen stödbeloppet. Jordbruksverket gör slutkontroll av stödberättigande och fattar beslutet som skickas ut till sökande.

5.3 Samordning och samarbete med andra aktörer

Text skrivs senare.

5.4 Effekter

Text skrivs senare.

5.5 Hur främjar strategin innovation?

Detta avsnitt ska beskriva hur strategin främjar innovation i vårt område.

Ett innovativt klimat präglas av mod och i vår vision är därför begreppet mod centralt.

Det finns mitt i skogen en oväntad glänta som bara kan hittas av den som vågat gå vilse.⁸

I alla våra insatsområden efterfrågas nya sätt att se och tillvarata de lokala möjligheterna och resurserna. Samarbeten uppmuntras med kunskapscentra för att ta del av ny forskning och ny kunskap.

Leadermetoden är i sig innovationsfrämjande. Samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor samt universiteten och högskolorna leder till nya mötesplatser och nya idéer. Det finns stora möjligheter att inom ramen för denna strategi testa innovativa lösningar på lokala testytor. Namnet "Idériket" ska också signalera att det är precis detta som leaderområdet vill uppnå.

Strategin har ett tydligt fokus på nyskapande, dels när det gäller grundläggande förutsättningar med fokus på social hållbarhet och

⁸ Lätt redigerad rad av Tomas Tranströmer

mångfald, dels när det gäller marknadsförmåga genom satsningar på ett innovativt och hållbart näringsliv. Indikatorerna kommer till viss del att vara styrande för verksamheten, varför indikatorerna är valda för att stimulera innovativa lösningar.

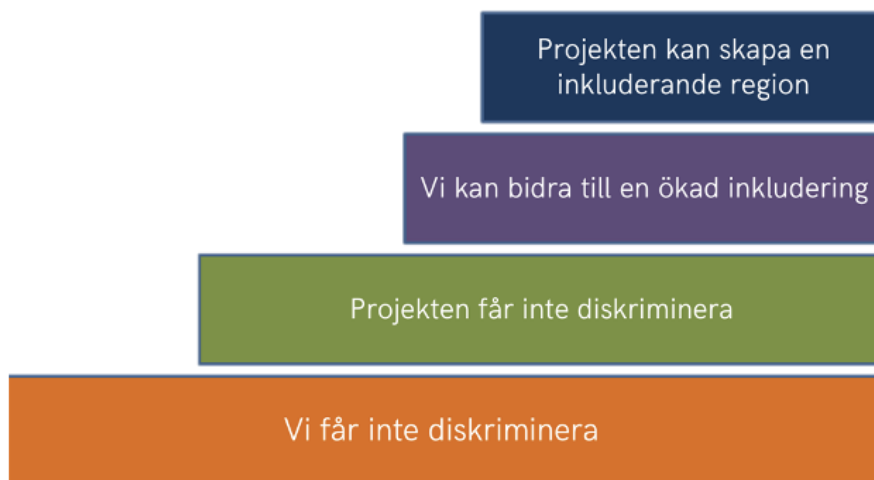
Idériket Umeåregionen kommer att uppmärksamma och prioritera projekt som är tydligt innovativa. Det kan handla om projekt som hämtar inspiration från befintliga modeller och arbetsmetoder och använder dessa i nya sammanhang. Det kan handla om projekt som via samverkan skapar korsbefruktning mellan helt nya sektorer, och givetvis projekt som hittar helt nya, innovativa arbetssätt för att förverkliga sina projekt. Genom samverkan med universitet och högskolor är ambitionen att ny kunskap ska kunna omsättas i konkret handling för att utveckla våra landsbygder. Även satsningar på Smarta landsbygder är en strävan att främja innovationer i området.

Den regionala innovationsstrategin har ett fokus på att stärka företagsfrämjande system medan denna strategi framför allt fokuserar på de grundläggande principerna och förnyelseförmågan. Genom leadermetoden och hållbar samverkan över gränser bidrar strategin till innovation på flera plan.

5.6 Övergripande principer

Detta avsnitt ska beskriva hur Idériket Umeåregionen 2030 i framtagande, genomförande och uppföljning av strategin beaktar de övergripande principerna hållbar utveckling, likabehandling och icke-diskriminering och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Övergripande principer sträcker sig över alla nivåer av hållbarhet. Social, ekologisk och ekonomisk. Vår lokala utvecklingsstrategi tar hänsyn till Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling. Det handlar dels om hur vi aktivt arbetat för att inkludera en bredd av människor i framtagandet av denna strategi, dels om hur vi i ett nästa steg förbjuder exkludering och diskriminering i de projekt vi beviljar. Det handlar också om hur vi kan använda finansiering som ett verktyg för att motivera sökande att arbeta mer aktivt för inkludering, ökad innovation genom mångfald och att verka inom våra planetära gränser. Idériket Umeåregionen kommer även säkerställa att hållbarhetsprinciperna följs genom att följa upp vilka som söker, beviljas, genomförs och gynnas av projekten på olika sätt.

Vi har aktivt valt att arbeta med de övergripande principerna på ett sätt som inte bara undviker exkludering utan som arbetar för att ta tillvara de sätt på vilka vi människor skiljer oss åt. Detta återspeglas i framtagandet av strategin då vi engagerat cirka 260 personer och aktivt sökt upp målgrupper som av olika skäl inte deltagit. Det återspeglas också i vision, mål och insatsområden där hållbarhet är tongivande. Ett projekt är inte hållbart om det inte är inkluderande.

Forskningen är i allt väsentligt överens om människans påverkan på miljön. De planetära gränserna synliggör gränser för vad jorden tål. Passerar vi dessa gränser riskerar vi att förlora naturens förmåga att kunna ge oss mat, andra resurser och ekosystemtjänster, som vi idag tar för givet. Med detta har vi valt att sätta hållbar omställning som målområde, fokusera på cirkularitet samt att inte bevilja satsningar som vi bedömer har en negativ påverkan på miljön.

Jämställdhet och jämlikhet

En landsbygd för alla skapar förutsättningar för en befolkning som mår bättre – både män och kvinnor. Den grundläggande principen kring inkludering och jämställdhet ska förstås mot bakgrund av denna kunskap så att insatserna inom Idériket Umeåregionen fokuserar på rätt saker och skapar en mer inkluderande plats.

För att aktivt arbeta med social hållbarhet och icke diskriminering krävs kunskap, reflektion och att projektbeslut som fattas baseras på kunskap och inte på upplevelser eller personliga åsikter. Vi ska inte göra saker så som vi alltid gjort utan att bredda perspektiven och ställa oss frågan varför vi alltid gjort så, vilka som inkluderats och exkluderats i det sättet att

arbeta och om vi kan tänka på ett annat sätt för att skapa ökad inkludering och delaktighet. Därför ser vi väldigt positivt på leaderprojekt som tar till sig denna kunskap inom sina respektive områden.

Vi vet också att det finns en ojämlikhet mellan män och kvinnor, en ojämlikhet som är hämmande för båda könen att fullt ut ta tillvara de möjligheter som finns för att leva ett fullödigt liv. Sveriges övergripande jämställdhetspolitiska mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, något som kan brytas ned flera nivåer i arbetet med lokal utveckling. Idériket Umeåregionen vill genom leader bidra till social hållbarhet som minskar ojämställdhet mellan män och kvinnor och ojämlikhet mellan samhällsgrupper i vårt område. Medvetenheten om olika gruppers utsatthet är därför grundläggande kunskap i arbetet med lokal utveckling. Exempelvis vet vi att kvinnor och barn drabbas hårt av mäns våld, eller hur urfolket samer och övriga nationella minoriteter är särskilt utsatta i miljöer där det förekommer hot, trakasserier och våld.⁹ Detta gäller överallt, i stad som landsbygd.

Det finns behov av att aktivt arbeta för att involvera såväl yngre som utrikesfödda i landsbygdsutveckling. För detta behövs extra satsningar och en medvetenhet om att markörer som kön, etnicitet, ålder, funktionalitet med mera, är bärande när det kommer till vilka förutsättningar personer har för att engagera sig och påverka platsen de bor och verkar i. Via vår ungdomsdialog vet vi exempelvis att ungdomar är motiverade att engagera sig i samhällsfrågor, där inkluderings- och HBTQ-frågor lyftes fram särskilt. Det är viktigt att Idériket Umeåregionen möter upp detta behov och tillåter ungdomar att få utrymme för sitt engagemang på sina villkor.

Fotograf: Fredrik Larsson

⁹ Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft. Regional utvecklingsstrategi 2020–2030

6 Organisation

6.1 Partnerskapet och föreningen

Detta avsnitt ska förklara hur partnerskapet och organisationen bakom strategin ser ut, samt på vilka sätt sammansättningen är representativ för området och relevant utifrån strategins inriktning.

Idériket Umeåregionen har ett stort partnerskap med företrädare från Umeåregionens kommuner, näringslivet, föreningar, regionala företrädare och universiteten. Viktiga partners är Umeå universitets vetenskapsråd och Centrum för Regional Vetenskap (CERUM). Partnerskapet har varit delaktiga i att arbeta fram Idériket Umeåregionens vision, målområden samt insatsområden och även som remissinstanser i framtagandet av denna strategi.

Syftet med partnerskapet är att integrera lokal- och civilsamhället i arbetet med leader. Partnerskapet kommer att fungera som ambassadörer, sprida information i egna nätverk samt bidra med sin expertis i samband med urval och prioriteringar av ansökningar som ligger inom respektive partners kunskaps- och erfarenhetsområde.

Det finns en lång tradition av lokalt ledd utveckling genom leadermetoden inom vårt geografiska område. Under perioden 1996 till 2020 har Umeåregionen utgjort leaderområde (Stad och land, Stad och land – hand i hand, Leader URnära samt Leader Vindelälvens Fiskeområde).

Föreningen URnära utgör grunden för bildandet av Föreningen Idériket Umeåregionen 2030. Föreningen styrs av en styrelse som tillsätts med representanter för de tre sektorerna (Offentlig, privat och ideell), samt med representanter för partnerskapet.

Partnerskapet i sin helhet framgår av bilaga 5.

6.2 Föreningens styrelse

Detta avsnitt ska beskriva hur styrelsen är utformad samt hur styrelsens kapacitet att genomföra strategin säkerställs. Även valberedningens arbete och hur ledamöter tillsätts ska förklaras.

Föreningen URnära är utgångspunkten för bildandet av föreningen Idériket Umeåregionen 2030. Föreningen byter namn och omarbetar de delar av stadgarna som kan komma att krävas. Samtliga samarbetspartners inbjuds till medlemskap, samt enskilda individer som engagerar sig för landsbygdsutveckling och ansluter sig till denna leaderstrategi.

Medlemskapet i föreningen URnära övergår automatiskt till medlemskap i föreningen Idériket Umeåregionen 2030.

Styrelsen består av 12 ledamöter och 6 ersättare. De 18 styrelseledamöterna utgörs av 6 från den offentliga sektorn, 6 från den ideella sektorn och 6 från den privata sektorn och representerar därmed de ingående 6 kommunerna.

Valberedningen tillsätts med representation från samtliga sektorer. Valberedningens kunskap om målen i strategin utgör grundförutsättningen för dess arbete. Styrelsen ansvarar för kontinuerlig information till samt utbildning av valberedningen. Valberedningen följer verksamheten under året. Vid slutet av året görs en avstämning med kansliet angående deras delaktighet i verksamheten.

Inför föreningsstart är valberedning utsedd av föreningen URnäras årsstämma 2021.

På första årsstämman väljs halva styrelsen med en mandattid på två år och hälften med en mandattid på ett år. Därefter är mandattiden två år. Detta garanterar kontinuitet avseende styrelsens sammansättning och kompetens.

Inför projektstart utbildas samtliga ledamöter i leadermetoden och strategin samt de regelverk som i övrigt styr verksamheten.

Föreningen Idériket Umeåregionen 2030 håller vid sidan om årsstämman minst två föreningsmöten per år. Till dessa möten inbjuds de projekt som erhållit stöd från föreningen Idériket Umeåregionen 2030.

Vid dessa möten informeras om verksamheten och ges möjlighet att framföra synpunkter på verksamheten.

6.3 Drift – den operativa verksamheten

Detta avsnitt ska beskriva hur den operativa verksamheten rent praktiskt organiseras och vilka delar som eventuellt samordnas med andra utvecklingsområden eller aktörer. Det ska även förklara hur kapacitet att genomföra verksamheten på ett effektivt sätt säkerställs.

Verksamhetskontoret består av:

Verksamhetsledare	100%
Projektutvecklare	100%/
Kommunikatör	25% - köpt tjänst.

Ekonom 25% - köpt tjänst eller delad med andra
Leaderområden.

Föreningens verksamhetskontor ska ha en bemanning som gör det möjligt att stötta de som söker finansiellt stöd från Idériket Umeåregionen under ansökningsförfarandet, efter beslut och under projektens gång.

I Umeåregionen har detta utgjort en "kvalitetsstämpel" under tidigare programperioder. Det har enligt genomförda utvärderingar varit ett viktigt kriterium för lyckade projektgenomföranden. Det har också bidragit till starka nätverk och högt förtroende för kansliets personal, för LAG och därmed till leadermetoden. En mycket viktig erfarenhet från tidigare perioder är att arbets sättet stärker både individer och grupper och ger ökad självkänsla och självförtroende – samt inte minst – ökar kunskapen om och förtroendet för EU.

För att kunna behålla närhet till projektsökande och aktiva projekt, att realisera samordning med andra aktörer samt att bedriva aktiv omvärldspaning krävs två tjänster på verksamhetskontoret. Rekryteringen av dessa tjänster ska ske med beaktande av krav på formell kompetens för att hantera ekonomiska medel enligt gällande förordningar, sökandes förankring i Umeåregionen, egna nätverk samt personlig lämplighet. Rekryteringen ska även ske på ett sådant sätt att de horisontella principerna om jämställdhet, likabehandling, tillgänglighet, inkludering och icke-diskriminering genomsyras och tas i beaktande. Kansliets personal ska kontinuerligt erbjudas kompetensutveckling inom de områden som styrelsen finner nödvändiga.

Verksamhetskontorets personal har stort ansvar gällande kunskapsöverföring mellan kansli och styrelse. Här har också det partnerskapet en viktig uppgift som vidareförmedlar av kunskap inom sina respektive områden. Efter varje årsstämma ska utbildning för nya (och gamla) styrelseledamöter genomföras. Ett särskilt partnerskapsmöte ska också hållas varje år.

Verksamhetskontorets personal ansvarar för att i samråd med styrelsen ta fram en handbok som utgörs av referenser till de nationella och mellanstatliga lagar, regionala och lokala styrdokument och strategier som Idériket Umeåregionen 203:s strategi innehåller. Handboken ska fungera som stöd för urval och prioriteringar av ansökningar. Styrelsen ska upprätta en delegationsordning som, utan att avvika från lag- och andra formella krav, underlättar kansliets arbete.

Nära samverkan ska ske med företrädare för Umeåregionens kommuner och Region Västerbotten samt med Länsstyrelsen och deras arbete med regional utveckling.

Verksamhetskontoret ska ha god kunskap om den Regionala Utvecklingsstrategin och Umeåregionens gemensamma landsbygdsutvecklingsstrategi.

Genom eget brett partnerskap säkerställs samordning och informationsöverföring från övriga regionala och lokala aktörer av betydelse för Västerbottens verksamhet. Ett särskilt uppdrag är att ansvara för omvärldsanalys där information kontinuerligt vidareförmedlas till styrelsen.

Erfarenhetsutbyte och samverkan ska ske med närliggande Leaderområden. Denna samverkan kan handla om gemensamma upphandlingar, samverkan kring tjänster och ett ömsesidigt utbyte av kunskap.

7 Uppföljning och utvärdering

Detta avsnitt ska beskriva när och hur strategin kommer följas upp och utvärderas, samt hur styrelsen och kansliet drar lärdomar av detta.

I styrelsens för föreningen Idériket Umeåregionan2030 uppdrag ingår att kontinuerligt följa upp verksamheten. Verktyg för detta är omvärldsanalyser, kontakter med partnerskapet, kontakter med Umeåregionen samt genom återkoppling till de tre sektorerna via representation i styrelsen.

Pågående projektverksamhet följs upp av kansliets personal i samband med ansökan om utbetalning (rekvisition). Finns anledning till åtgärd får styrelsen eller utskott fatta beslut om revidering av aktuellt projekt eller om återtag av projektmedel.

I samband med styrelsemöten informerar verksamhetskontorets personal om aktuellt läge i pågående projekt och ger en överblick över hela verksamheten inom leaderområdet. Styrelsen ges då möjlighet att identifiera om justeringar behöver göras under programperioden genom riktade insatser, kommunikationssatsningar eller andra åtgärder för att styra verksamheten enligt denna strategi.

När projekt avslutats ansvarar verksamhetskontoret för uppföljning av horisontella kriterier och indikatorer. Dessa sammanställs och ger en bild av hur väl projektverksamheten uppfyllt strategins mål.

Strategin i sin helhet följs upp årligen i samband med årsstämman. Det åligger styrelsen att vid genomgång av årets verksamhetsberättelse analysera resultat från projektverksamhet samt grad av måluppfyllelse avseende målen i strategin, indikatorer samt horisontella kriterier. Om styrelsen finner avvikelser ska dessa analyseras och eventuella åtgärdsplaner tas fram.

Styrelsen har genom sitt arbetsgivaransvar också skyldighet att följa upp verksamhetskontorets verksamhet. Styrelsen har tillika fullt arbetsgivaransvar för de anställda i verksamhetskontoret och kan följa det som regleras i lagar, förordningar och avtal inkluderande ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Att information som publiceras på hemsidan när mottagare ska följas upp via statistik över unika och återkommande besökare. Samma typ av mätmetod tillämpas när sociala medier används för informationsspridning.

Föreningens medlemsmöten ska bland annat användas för erfarenhetsutbyte mellan de pågående projekten och medverka till skapandet av en läroprocess som inkluderar fler än det egna projektet. Partnerskapet ingår som medlemmar och medverkande vid dessa medlemsmöten.

Idériket Umeåregionen ska bidra med de data som Jordbruksverket behöver för att utvärdera den strategiska planen samt delta i de uppföljningsaktiviteter som Jordbruksverket planerat. Till dessa hör:

- Gemensam lärande och utvecklingsaktivitet under 2025: För att upptäcka utvecklingspotential och utbyta erfarenheter
- Insamling av erfarenheter inför nästkommande programperiod under 2027: För att både Jordbruksverket och leaderområden ska kunna reflektera och lära av den gångna programperioden.
- Årlig resultatrapport: Leaderområde beskriver eventuella händelser i området som kan ha påverkat/kommer att påverka resultaten. Dessa samlas in i november respektive år för att Jordbruksverket ska ha bättre förståelse för faktorer som påverkar genomförandet i Leadersverige så att vi kan förklara avvikelser från de planerade resultaten till EU-kommissionen.

- Digitala dialogmöten: Tre gånger per år. Dialog kring genomförandet, årsrapporteringar till EU och eventuell feedback och behov av åtgärder.

Jordbruksverkets aktiviteter kommer att bidra med ökad kunskap om genomförandet och dess funktionalitet.

Idériket Umeåregionen 2030 kommer att delta i Landsbygdsnätverkets årliga leaderträffar för att öka lärandet och erfarenhetsutbytet inom Leader nationellt.